

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında 1/378 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat ve Adliye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı 6/1352

22 - V - 932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında İktisat vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 18-V-1932 tarihli içtimaında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim kılınmıştır.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ed. rim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe lâiyhası

Afyon mürekkebatı ticaretinin beynelmilel sahada azamî takyidata tâbi tutulması hakkında gerek Avrupada ve gerek Amerikada filî bir surette tecelli eden cereyan ve temayüller bu sahada aktedilen ve derdesti akit bulunan beynelmilel mukaveleler dolayısıyla memleketimizde afyon ticaretinin ve icabında ziraatinin mazbut kaideler altına alınması lüzumunu hâsıl eylemiştir.

Beynelmilel müzakerat ve mukarrerattan çıkan neticeye göre tahdidat hakkındaki tedabirden maada cihanın afyon mürekkebatına ait umumî harekâtı ticariyesini Devlet murakabesini üzerinde hissedecek teşkilâtlandırılmış merkezler marifetile idare etmek, umumî ve şamil bir fikir olarak kabul edilmesinden maada, halen filî sahada ve millî hudutlar haricinde tahakkuk eden kartel ittihatları muvacehesinde münferit teşebbüslerin zaif vaziyetlerini takviye ederek sarsıntılar tevlit eden büyük fiat temevvüçlerini salim ve sağlam esaslara istinat ettirmek gayesile, vekâletimiz afyon ticaretinin Hükümet murakabesi altında teşekküllere tevdiini faideli görmüş ve müstahsilin bu işten azamî faideyi temin etmesi için de teşkilâtın bilûmum müstahsillerin ortak oldukları bir kooperatif vasıtasile idare edilmesini muvafıkı maslahat bulmuş ve anifûlarz esaslar dairesinde mütekaddem kanun lâiyhasını tanzim eylemiştir.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Karar No. 45

Esas No. 1/378

28 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında İktisat vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 18 - V - 1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı tekarrür edip encümenimize havale buyurulan kanun lâiyhası ve esbabı mucibesi İktisat vekili Mustafa Şeref Beyefendinin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Beynelmilel ticaret aleminde bu gün görülen teşkilâtlanma temayül ve teşebbüslerinin afyon ve mürekkebatı hakkında hemen tamamen tahakkuk etmiş bir vaziyette olması, ve bundan maada vaki müzakerat ve mukarrerata göre bu madde ticaretinin beynelmilel bir murakabe ve istatüye tâbi bulunması memleketimizde ziraat ve ticareti mühim ve iktisadî bir mevzu teşkil eden afyon hakkında bizim de teşkilâtlanmamıza ve bu suretle hariç teşekküllere karşı çiftçilerimizin menafiini koruyacak ve halin icaplarına tevafuk edebilecek iktisadî bir teşekkül vücade getirmemize mecburiyet hâsıl etmiştir. İşte bunu teminen Hükûmetimizin Meclisi Âliye arzeyelediği bu kanun lâiyhası encümenimizce esas itibarile muvafık görülmüş ve yalnız aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla bazı maddelerinde tadilât icrası faydalı sayılmıştır.

Birinci maddedeki tadilât cümle tashihinden ibarettir.

Arazi sahibi olmadığı halde bizzat ortakçılık suretile afyon ziraatı yapanların fakir ve asıl hi-mayeye muhtaç çiftçilerden ibaret olduğunu ve bunların evleviyetle kooperatife aza kaydedilmeleri lüzumunu derpiş eden encümenimiz ikinci maddenin hükmünü ona göre değiştirmiştir.

Her hangi bir zaruret hasebile bir mevsim afyon ekmiyenlerin azalaktan ıskat edilmeleri hem esas mesele ve hem de muamele noktai nazarından muvafık olamayacağı mülâhazasile encümenimiz üç sene olmak üzere bir had konmasını, ve idare heyeti azalarının ücret almamaları kooperasyon esaslarına muvafık ise de tatbikat sahasında bu esasın ne dereceye kadar kabiliyeti tatbikiyesi olup olmadığını şimdiden tesbiti mümkün olamayacağından lüzumuna göre nizamnamesine hüküm konmak üzere idare heyeti azalarının ücret almaz cümlesinin tayyını tensip eylemiş ve ona göre üçünçü maddeyi değiştirmiştir.

Dördüncü maddedeki tadilât cümle tashihatından ibarettir.

Kooperatif umuru, mıntakalarda müntahap idare heyetleri tarafından idare edildiğine göre tâli mıntakalarda da aynı usulün tatbiki için beşinci maddenin hükmü değiştirilmiş ve bu tadilât dolayısıyla altıncı maddedeki idare heyeti azalarının sayısında da tebeddülât yapılması zarurî görülmüştür.

Yedinci maddedeki değişiklik yukarıda arzolunan tadilâtın neticesi zaruriyesidir.

Kooperatifin teşekkül devresine ait intihap tarzı müddetinin bir seneye tanzilini muvafık gören encümenimiz sekizinci madde hükmünü ona göredeğiştirmiş ve onuncu ve on birinci maddede yalnız kelime tashihi yapmıştır.

On ikinci maddenin «İ» fıkrasındaki hükmün nizamnameye girebilecek hükümlerden olmasından dolayı tayyına, ve diğer fıkralarda da kelime tashihati icrasına karar verilmiş ve on altıncı maddede aynı tashihat yapılmıştır.

Eğе mıntakası gibi bir kısım yerlerimizde afyonun idrak zamanının daha erken vaki olması dolayısıyla 1 mayıs tarihinin 1 nisan olarak tesbitinin daha muvafık olacağını düşünen encümenimiz 19 uncu madde hükmünü ona göre değiştirmiştir.

Bu kanunun hükümlerini icraya memur makamları tayin eden maddenin emseline tevfiikan muvakkat hükümleri müteakip tesbit edilmesi lâzımgeldiğinden 20 nci maddenin ona göre yazılması kararlaştırılmıştır.

Muvakkat 7 nci maddedeki değişiklik, kanunun meriyete girmesinden itibaren mevcut afyon-

lar hakkında verilmesi mecburî olan beyannamelere ait müddetin tezyidi dolayısıyla vaki olan tadilât-tan ibarettir.

Bu beyannameyi zamanında vermiş veya hakikate muagayir beyanname dolduranlardan alınacak olan para cezasının yapılan fiil ile mütenasip olması lüzumunu derpiş eden encümenimiz bunu teminen para cezasını artırmış ve ondan dolayı bu maddede tadilât yapmıştır.

Üçüncü muvakkat maddedeki değişiklik berayi tavzih yapılan tadilâttan ibarettir.

Elinde afyon olan ve bu malından ihtiyacı hasebile terhin suretile istifade temin etmek isteyen alâkadarların bu ihtiyaçlarını tatmin edebilmek üzere bir hüküm konması lüzumu encümenimizce derpiş edilmiş ve bundan dolayı da beşinci muvakkat maddeye bir fıkra ilâve edilmiştir. Yukarıda arzolunan madde ve hükümlerin gayrileri Hükümetin teklifi veçhile ve aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile Adliye encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

İktisat E. Reisi	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
İzmir	Mardin		Maraş	Aydın	Ankara	Aksaray	İstanbul
M. Rahmi	Ali Rıza		Nuri	Fuat	Eşref	Yaşar	A. Hamdi
Aza	Aza						
Trabzon	Samsun						
Daniş	Emin						

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 51
Esas No. 1/378

28 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında İktisat vekâleti tarafından hazırlanıp Başvekâletin 22 - V - 1932 tarih ve 6/1325 numaralı tezkeresile Adliye encümenine havale edilen kanun lâyihası İktisat encümeninin tadilâtı ve esbabı mucibe mazbatasile birlikte İktisat vekili Mustafa Şeref Beyefendinin huzuruna tetkik ve müzakere olundu:

Memleketimizde yetişen ve ihraç maddelerimiz arasında ehemmiyetlice mevki olan afyonun terkiyatı itibarile ticareti serbest bırakılmayıp beynelmilel sıkmı bir tahdit ve kontrole tâbi tutulması, Hükümetimizin de bu bapta mukavelelere iştirak etmiş bulunması hasebile afyon ticaretinin kayıt ve zabıtlar altına alınması lüzumuna ve Devlet murakabesi altında bir teşkilât vücutte getirilmesine ve memleketimize temin edecek iktisadî menfaatleri azamî surette mahfuz bulundurmak için afyon müstahsillerinin de ortak olacakları bir teşekkül vasıtasile afyon ticaretinin idare edilmesi ve memleket dahil ve haricinde afyon satışının inhisar suretile bu teşekküle ait olması faydalı olacağına dair İktisat encümeninin de kabul ve iştirak ettiği Hükümetin esbabı mucibesini encümenimizce de esas itibarile musip ve muvafık görülmüştür.

Ancak bu teşekküle kooperatif unvanı verilmesi yerine (birlik) denmesi daha muvafık görülmüş ve bu suretle lâyihanın unvanı ve maddelerdeki kooperatif tabirleri değiştirilmiştir.

Memleketimizin bir çok yerlerinde afyon ekilmekte ise de bunların arasında az miktarda istihsalâtta bulunan çiftçilerin teşkil edilecek birlik mntaka ve tâli mntaka heyetlerine satmak üzere teslim mecburiyetlerinde kalmaları müşkülâtı tevliyye edeceklerinden bu yüzden çiftçilerin afyon ekmekten vazgeçmeleri ve netice itibarile memleketin haricinden gelecek ve ehemmiyeti istisgar edilemeyecek iktisadî menfaatleri haleldar olacağı mülâhazasile dahildeafyonun elden ele satışının serbest kalması ve yalnız teşekkül edecek birliğin ihraç ticaretini inhisarsuretile idare ve icra etmesi yolunda dermeyan edilen mütalealar üzerine İktisat vekili Beyin bu lâyiha ile teklif edilen teşekkülün doğrudan doğruya

müstahsil çiftçiyi alâkalandırarak onların menfaatlerini muhafaza maksadile aradaki mutavassıt ve meyancıları ortadan kaldırıp mahsullerini kendilerinden alarak haricte emin ve menfaatli müşteriler olarak satmak üzere vücede getirilmesi düşünülmüş olup yalnız bir satış bürosu halinde afyonun ihraç işlerini ve bu ticareti yapmağa munhasırolacak bir teşkilât maksattan uzaklaşmak demek olduğundan kabulü muvafık olamayacağı suretinde hulâsa edilen beyanatı üzerine cereyan eden münakaşa ve müzakerelerden sonra lâyihanın maddelerinde derpiş olunan müşküllere karşı ve bilhassa cüzi miktarda istihsalâtta bulunan çiftçilere kolaylık verecek hükümler konabileceği teemmül olunarak maddelerin müzakeresine geçilmesine karar verilmiştir.

Memleket dahilinde afyon ticareti yapanların birliğe aza olmaları hakkındaki mütaleada istihdaf edilen maksada masal görülerek kabul olunmamıştır.

Lâyihanın birinci maddesinde maksadı tamamile ifade için afyonun satılmasının munhasıran birlik tarafından yapılacağı yazılmış ve ikinci fıkrada müstahsillere daha fazla kolaylık temini için hissei iştirak kıymetinin bir liradan yarım liraya tenzili muvafık görülerek o suretle fıkra değiştirilmiştir.

İkinci faslın son iki maddesi idare meclisinin müntehap ve mensup azasından ve birliğin umumî kâtibinin tayini usulünden ve idare meclisindeki vazifesinden bâhistir.

Üçüncü faslında birliğin vazife ve salâhiyeti tesbit olunmaktadır. Birlik azası olan afyon yetiştiricilerin istihsal ettikleri afyonu satılmak üzere birliğe teslim etmeleri ve müddeti idare meclisince tayin ve ilân olunacağı 11 inci maddede yazılmıştır. Teslim keyfiyetinin 18 inci maddede ezaî müeyyide ile mecburî tutulması ve bu lâyihanın gözettiği maksat itibarile lüzumlu addedilmiştir. Afyon satışı her ne kadar bu lâyiha hükmünce memnu ise de müstahsiller nezdinde stok halinde bilinmesi ve satılmak üzere birliğe teslim olunmaması birliğin afyon ticareti zımında faydalı görerek aktedeceği mukavele ve girişeceği taahhütlerin ifaya muktedir olmayacak bir hale düşebileceğinden istihsalâtın yetiştiriciler tarafından muayyen bir müddet içinde birliğe teslim etmelerinin mecburiyet altına alınması ve bunun lâyihada sarahatle derecedilmesi encümenince lüzumlu görülmüştür. Şu kadar ki her müstahsilin teslim için birlik mntaka ve tâli mntaka teşkilâtına bizzat müracaatları müşkülâtı istilzam edebileceğinden miktarları nizamname ile tayin olunacak had dahilinde müteaddit yetiştiricilerin afyonlarının yine yetiştirici birlik azası olan işlerinden biri tarafından teslim olunması ve onun namına kaydedilmesi hususu 11 inci maddede tasrih edilmiştir.

Müstahsillerden cüzi miktarda afyon yetiştirenlerin mahsulleri birlik tarafından satılarak bedellerinin verilmesi zamanı tevakkuf edeceğinden idare meclisinin kararile ve cüzüyet kaydı dahilinde bu kabîl afyonların birlik tarafından satın alınabilmesi ve böyle alınacak afyonların azamî miktarının mahsulün idrakinden iki ay evvel tayin ve ilân edilmesi küçük müstahsiller lehine olarak bu maddenin sonuna ilâve edilen bir fıkrada gösterilmiştir.

12 nei maddede birliğin idare meclisince yapılacak başlıca işler 11 fıkra ile İktisat encümeninin kabul ettiği esaslar dairesinde tadat olunmuştur.

Birliğin hürriyetini gösteren ve lâyihanın üçüncü maddesinde yazılı olan hükmün bir fıkra halinde umumî hükümlerden bâhis olan birinci maddeye ilâvesi tensip edilmiştir.

Lâyihanın ikinci maddesi arazi sahibi veya kiracı yahut ortak olarak afyon yetiştirenlerin birlik azasından olacaklarını göstermekte olup kısa ve vazih surette ifade edilmek üzere maddenin yazılış tarzı değiştirilmiştir.

Azanın rey hakkını ait oldukları ve birlik teşkilâtındaki heyetlere aza ve murahhas intiha etmek ve edilmek salâhiyetlerini gösteren üçüncü maddede afyon ziraatini terk sebebile azalık haklarının düşmesine dair hükümdeki müddet üç seneden dört seneye çıkarılmış ve bunu takip eden üç sene içinde tekrar zeriyata başlıyanların azalık hakkının geri geleceği tesbit olunmuştur.

Dördüncü madde birliğin mntaka ve tâli mntaka teşkilâtından bahsetmektedir.

Beşinci, altıncı ve yedinci maddelerde mntaka ve tâli mntaka idare heyetlerinin ve birlik idare meclisinin aza adedile usul ve teferruatı nizamnamede tayin edilecek şekilde bunların intihabının yapılacağı gösterilmektedir. Kanunun meriyete girdiği sırada afyon yetiştirici azanın hemen mevcut bulunmamasına binaen birliğin ilk kademedeki teşekkülü olan tâli mntaka heyetlerinin tesisi için mahallî belediye meclisleri ve bulunan yerlerde ticaret ve ziraat odaları ve ziraat banka şu-

besi veya sandıklarının idare heyetleri tarafından intihap yapılması 8 inci maddede tasrih kılınmıştır.

Mıntaka idare heyetleriyle birlik idare meclisinin teşekkülü için bu kanunda esas kabul edilen nizamname ile teferruatı tesbit edilecek şekiller dairesinde intihapla tesisleri kabil olduğundan ilk seneler için tâli mintaka heyetleri hakkında kabul olunan mahsus bir tarzın bunlar için kabulüne lüzum görülmemiştir.

18 inci maddeye kadar olan hükümler İktisat encümeninin tasvibi veçhile encümenimizce de kabul edilmiştir.

18 inci madde 2 fıkra olarak tesbit olunmuş ve birinci fıkra yukarıda tafsil edilen teslim mecburiyetinin müeyyidesi olarak tayin edilen cezadan ve ikinci fıkrası da kanuna muhalif hareketlerin hapis ve para cezası tahfif edilerek sulh mahkemeleri tarafından hükmedilmesi kaydile yazılmıştır.

Bu kanunda zikri geçen ve mahiyeti itibarile umumî idareye taallük etmiyen nizamnamenin tanzim ve tasvip mercilerini göstermek üzere müstakil bir madde konması lüzumuna binaen encümenimizce bu husus 19 uncu madde olarak bir madde tanzim ve lâyhaya ilâve olunmuştur.

Muvakkat hükümlerin ayrı ayrı madde halinde lâyhaya dereedilmesi emsali kanunlardan kabul edilen tarza göre muvafık görülmiyerek bu hükümler bir muvakkat madde halinde ve numara altında muhtelif fıkraları ihtiva etmek üzere yazılmıştır.

Lâyihanın yapılan tadilâtle kabulüne encümenimizce karar verilmiş olmakla Heyeti umumiyeye arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim olunur.

Adliye E. Reisi N. M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Kocaeli	Yozgat	Kayseri	Edirne	Konya	Kars
Salâhattin	A. Hamdi	S. Azmi	Şeref	T. Fikret	Nazif
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	
Çanakkale	Balıkesir	Antalya	Trabzon	Edirne	
Osman Niyazi	Vasfi	Haydar	Raif	H. Hayri	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında kanun lâyihası

Birinci fasıl

Umumî hüküm

MADDE 1 — Afyonun gerek memleket içindeki ve gerek ihracaatı ticareti, ancak teşkilâtı ikinci fasılda gösterilen « Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi » tarafından yapılır.

Kooperatifin sermayesi mütehavvil olup beheri birer liralık gayrimahdut hisseye münkasemdir. Faslı mahsusunda işaret edilen evsafı haiz müstahsiller şirketin azasını teşkil ederler.

İkinci fasıl

MADDE 2 — Türkiyede malik veya müstecir olduğu araziye afyon eken her çiftçi afyonun memleket dahilinde veya memleket haricinde satışı itibarile « Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi » azasındandır.

Ortaklık suretile afyon yetiştirenlerden araziye sahip olanlar kooperatifin azasındadırlar. Araziye sahip olmadan ortaklık suretile afyon yetiştirenlerin afyonları kooperatif tarafından satın alınır.

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi üçüncü fasılda yazılı vazife ve salâhiyetleri haiz hukukça bir hükmî şahıstır.

MADDE 3 — Azanın kooperatife ait işlerde kooperatif nizamnamesinde gösterileceği veçhile reye iştirak etmeğe ve intihap olunmağa hakkı vardır. Her aza aynı derecede olup her biri bir reyî haizdir. Azalar murahas ve idare heyeti azalıklarından dolayı ücret almazlar. Afyon ekmeği bırakanlar azalıktan düşerler. Tekrar başlamakla azalık sıfatını iktisap ederler. Azalıktan düşenler ellerinde bulunan afyonu ancak kooperatife satabilirler.

MADDE 4 — Afyon yetiştiriciler satış kooperatifi itibarile Türkiye, mntakalara ve bunlar da tâli mntakalara ayrılır.

Mntaka ve tâli mntakalar adedi nizamnameye

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi hakkında kanun lâyihası

Birinci fasıl

Umumî hükümler

MADDE 1 — Afyon alım satımı munhasıran teşkilâtı ikinci fasılda gösterilen « Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi » tarafından yapılır.

Kooperatifin sermayesi mütehavvil olup beheri birer liralık gayrimahdut hisselerine ayrılır. Faslı mahsusunda işaret edilen evsafı haiz müstahsiller şirketin azasını teşkil ederler.

İkinci fasıl

MADDE 2 — Türkiyede malik veya müstecir olduğu araziye afyon eken her çiftçi afyonun memleket dahilinde veya memleket haricinde satışı itibarile « Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi » azasındandır.

Ortaklık suretile afyon yetiştirenlerden araziye sahip olanlarla araziye sahip olmadan ortaklık suretile bizzat afyon yetiştirenler dahi kooperatif azasındadırlar.

Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi, üçüncü fasılda yazılı vazife ve salâhiyetleri haiz hukukça bir hükmî şahıstır.

MADDE 3 — Azanın kooperatife ait işlerde kooperatif nizamnamesinde gösterileceği veçhile reye iştirak etmeğe ve intihap olunmağa hakkı vardır.

Her aza aynı derecede olup her biri bir reyî haizdir. Afyon ekmeği sıra ile üç sene bırakanlar azalıktan düşerler. Tekrar başlamakla azalık sıfatını iktisap ederler. Azalıktan düşenler ellerinde bulunan afyonu ancak kooperatife satabilirler.

MADDE 4 — Türkiye afyon yetiştiriciler satış kooperatifi itibarile mntakalara ve bunlar da tâli mntakalara ayrılır. Mntaka ve tâli mntakalar adedi nizamnameye göre tayin olunur. Bunların

ADLIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Türkiye afyon yetiştiriciler satış birliği
hakkında kanun lâyihası*

Birinci fasıl

Umumî hüküm

MADDE 1 — Afyonun satılması munhasıran teşkilâtı ikinci fasılda gösterilen Türkiye afyon yetiştiriciler satış birliği tarafından yapılır.

Bu teşekkülün sermayesi mütehavvil olup beheri yarım liralık gayrimahdut hisselerle ayrılır.

Bu kanunda gösterilen evsafı haiz müstahsiller birliğin azasını teşkil ederler.

Türkiye afyon yetiştiriciler satış birliği bu kanunda yazılı vazife ve salâhiyetleri haiz bir hükmi şahsiyettir.

İkinci fasıl

Teşkilât

MADDE 2 — Türkiyede malik veya kiracı olduğu araziye afyon eken her çiftçi afyonun memleket dahilinde veya haricinde satışı itibarile Türkile afyon yetiştiriciler satış birliği azasındandır.

Araziye sahip olmadan ortaklık suretile afyon yetiştirenler dahi birliğin azasındandırlar.

MADDE 3 — Birlik azasının her biri bir reyî haiz olup teşkil edilecek heyetlere aza seçmek ve seçilmek hakları vardır.

Afyon ekmeği bir biri üstüne dört sene terkenler azalıktan düşerler. Bundan sonra üç sene içinde tekrar afyon ekmeğe başlıyanların azalık hakları geri gelir.

MADDE 4 — Türkiye, afyon birliği itibarile mıntakalara ve bunlar da tâli mıntakalara ayrılırlar. Mıntaka ve tâli mıntakalar adedi nizamnameye göre tayin olunur. Bunların hudutları birlik

göre tayin olunur. Bunların hudutları kooperatif idare meclisi tarafından kararlaştırılır ve lüzum görülürse zaman zaman tadil olunur.

MADDE 5 — Her tâli mntakada aza tarafından bir sene için nizamnamede tayin olunacağı veçhile intihap edilmiş bir murahhas bulunur.

MADDE 6 — Her mntakada bunun ayrıldığı tâli mntakalar murahhasları tarafından iki sene için seçilmiş üç kişilik mntaka idare heyeti bulunur.

MADDE 7 — Mntakalar idare heyetleri 9 uncu maddede gösterilen kooperatif idare meclisinin müntehap azasını nizamnamedeki usul veçhile seçerler. Ziraat bankası tarafından 17 nci maddeye tevfikan kooperatifin malî hususları temin olduğu müddetçe idare heyetini teşkil edecek üç kişiden birini Ziraat bankası seçer.

MADDE 8 — 5, 6 ve 7 nci maddelerde yazılı intihaplar, işbu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren kooperatif mntaka ve tâli mntakalarının teşekküllerile devamlı surette işliyebilmeleri için geçecek ilk iki sene içinde mahallî idareler Ziraat bankası şubesi ve ticaret, ziraat odaları gibi teşekküller marifetile yapılmak üzere nizamnameye icap eden esaslar konur.

MADDE 9 — Kooperatif idare meclisi beşi yedinci maddede gösterildiği veçhile mntaka idare heyetleri ikisi İktisat, biri Ziraat vekâletleri ve biri de Ziraat bankası tarafından iki sene için intihap olunmak üzere 9 kişiden ibarettir.

Sekizinci madde hükmü mahfuz olduğu gibi Ziraat bankası on yedinci maddeye tevfikan kooperatifin malî muamelelerini yaptığı müddetçe yukarıdaki fıkrada yazılı intihabı yapabilir.

MADDE 10 — Türkiye afyon yetiştiriciler kooperatifinin bir umumî kâtibi vardır. Umumî kâtip İktisat vekâletinin inhası ve İera Vekilleri kararile Reisiçümhur tarafından tayin olunur. Umumî kâtip meclisi idareye iştirak eder.

hudutları kooperatif idare meclisi tarafından kararlaştırılır ve lüzum görülürse zaman zaman tadil olunur.

MADDE 5 — Her tâli mntakada aza tarafından bir sene için nizamnamede tayin olunacağı veçhile intihap edilmiş üç kişilik bir idare heyeti bulunur.

MADDE 6 — Her mntakada bunun ayrıldığı tâli mntakalar murahhasları tarafından iki sene için seçilmiş beş kişilik mntaka idare heyeti bulunur.

MADDE 7 — Mntakalar idare heyetleri dokuzuncu maddede gösterilen kooperatif idare meclisinin müntahap azasını nizamnamedeki usul veçhile seçerler. Ziraat bankası tarafından 17 nci maddeye tevfikan kooperatifin malî hususları temin olduğu müddetçe mntaka idare heyetini teşkil edecek beş kişiden birini Ziraat bankası seçer.

MADDE 8 — 5, 6 ve 7 nci maddelerde yazılı intihaplar, işbu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren kooperatif mntaka ve tâli mntakalarının teşekküllerile devamlı surette işliyebilmeleri için iki sene içinde mahallî idareler, Ziraat bankası şubesi ve ticaret, ziraat odaları gibi teşekküller marifetile yapılmak üzere nizamnameye icap eden esaslar konur.

MADDE 9 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10 — Türkiye afyon yetiştiriciler kooperatifinin bir umumî kâtibi vardır. Umumî kâtip İktisat vekâletinin inhası ve İera Vekilleri Heyeti kararile Reisiçümhur tarafından tayin olunur. Umum kâtip meclisi idareye iştirak eder.

idare meclisi tarafından kararlaştırılır ve lüzum görülürse zaman zaman değiştirilebilir.

MADDE 5 — Her tâli mıntakada birlik azası tarafından bir sene müddetle ve nizamnamede yazılı usule göre seçilmiş üç kişilik bir idare heyeti görülür.

MADDE 6 — Her mıntakada bunun ayrıldığı tâli mıntakalar murahhasları tarafından iki sene müddetle seçilmiş beş kişilik bir mıntaka idare heyeti bulunur.

Ziraat bankası tarafından 17 nci maddeye göre birliğin malî işleri temin olunduğu müddetçe idare heyetinin bir azası mezkûr bankaca tayin olunur.

MADDE 7 — Birlik idare meclisinin mün-tahap azası, mıntaka idare heyetleri tarafından nizamnamede gösterilen usul dairesinde seçilir.

MADDE 8 — Beşinci maddede yazılı tâli mıntaka idare heyetleri bu kanunun meriyete girdiği tarihten ilk iki sene için belediye ve bulunan yerlerde ziraat ve ticaret odaları ve Ziraat banka şubesi veya sandıkları idare heyetleri tarafından nizamnamede gösterilen usul dairesinde seçilirler.

MADDE 9 — Birlik idare meclisi altısı yedinci maddede gösterilen mıntaka idare heyetleri tarafından seçilecek ve ikisi İktisat ve biri Ziraat vekâletlerince tayin olunacak dokuz zattan tereküp eder.

Ziraat bankası tarafından 17 nci maddeye göre birliğin malî işleri temin olunduğu müddetçe altı azadan biri mezkûr banka tarafından tayin olunur.

MADDE 10 — Türkiye afyon yetiştiriciler satış birliğinin İktisat vekâletinin inhası üzerine İcra Vekilleri kararile Reiscümhur tarafından tayin olunacak bir umumî kâtibi vardır.

Umumî kâtip idare meclisinin tabii azasındadır.

Fasıl : 3

Vazife ve salâhiyetler

MADDE 11 — İkinci maddede yazılı olduğu veçhile kooperatife aza olanlar yetiştirdikleri afyonları satılmak üzere kooperatife teslim ederler.

MADDE 12 — Kooperatif atideki işlerle uğraşır :

a - Azasının kendisine teslim ettiği afyonların ticarî muamelâtını ve satış işlerini yapmak.

b - a fıkrasında yazılı maksadı temin etmek ve kooperatifçilik prensibinden ayrılmamak üzere faydeli göreceği her türlü taahhüde girmek,

c - Kendini veya azalarını müddei, müddeialayh, üçüncü şahıs olarak mehakim ve devair huzurunda temsil etmek ve ettirmek,

d - Azalarına teslim ettikleri afyon mukabilinde avans vermek ve ikrazatta bulunmak,

e - Kendine tevdi olunacak afyonları işliyerek yeniden bir tasnife tâbi tutmak,

f - Muayyen bir alâmeti farika, patent, imtiyaz, ruhsat, ihtira beratı ve sair müsaadat talebinde bulunmak, bunları iştirâ ve sair suretlerle elde etmek ve ahare devredebilmek,

g - Kooperatif için lüzumu olan gayrimenkullere malik olabilmek,

h - Kooperatif için istifadeli görülen işlerde diğer şahıslarla ortaklık yapmak, itilâf ve mukaveleler aktetmek,

I - Kitap, broşür, gazete gibi vasıtalar ve diğer suretlerle reklâm ve propaganda yapmak,

İ - Kooperatife ait paraları vakit vakit idare meclisinin kararlaştıracağı veçhile kârlı teşekküllerin esham ve tahvilâtına yatırmak veya diğer bir suretle istimalini temin etmek,

K - Münasip şekillerde istikraz yapmak,

L - Kooperatifin kendi muamelâtından mütevellit vadeli senetleri, poliçeleri, konşimentoları, antrepo, depo, ambar makbuzlarını varanları ve sair

Üçüncü fasıl

Vazife ve salâhiyetler

MADDE 11 — 2 nei maddede yazılı olduğu veçhile kooperatif azası olanlar yetiştirdikleri afyonları satmak üzere kooperatife teslim ederler.

MADDE 12 — Kooperatif atideki işlerle uğraşır :

A) Azasının kendisine teslim ettiği afyonların ticarî muamelâtını ve satış işlerini yapmak,

B) «A» fıkrasında yazılı maksadı temin etmek ve kooperatifçilik prensibinden ayrılmamak üzere faydalı göreceği her türlü taahhüde girmek,

C) Kendini veya azalarını müddei, müddeialayh, üçüncü şahıs olarak mehakim ve devair huzurunda temsil etmek ve ettirmek,

D) Azalarına teslim ettikleri afyon mukabilinde avans vermek ve ikrazatta bulunmak,

E) Kendisine tevdi olunacak afyonları işliyerek yeniden bir tasnife tâbi tutmak,

F) Muayyen bir alâmeti farika, patent, imtiyaz, ruhsat, ihtira beratı ve sair müsaadat talebinde bulunmak, bunları iştirâ ve sair suretlerle elde etmek ve ahare devredebilmek,

G) Kooperatif için lüzumu olan gayrimenkullere malik olabilmek,

H) Kooperatif maksadı teşekkülü için istifadeli görülen işlerde diğer şahıslarla ortaklık yapmak, itilâf ve mukaveleler aktetmek,

İ) Kitap, broşür, gazete gibi vasıtalar ve diğer suretlerle reklâm ve propaganda yapmak,

K) Münasip şekillerle istikraz yapmak,

L) Kooperatifin kendi muamelâtından mütevellit senetleri, poliçeleri, konşimentoları, antrepo, depo, ambar makbuzlarını, varanları ve sair cirosu kabil olan ve olmıyan senetleri ihzar, kabul ve ciro veyahut iskonto etmek,

M) Yaptığı istikrazlarda azasının kendi nezdinde bulunan afyonlarını karşılık göstermek su-

Üçüncü fasıl

Vazife ve salâhiyetler

MADDE 11 — Birlik azası yetiştirdikleri afyonu satılmak üzere idare meclisinin tayin ettiği zamanda birliğe teslim ederler. Şu kadar ki nizamnamede tayin olunacak miktarlar dahilinde olmak üzere müteaddit yetiştiricilerin afyonlarını içlerinden seçecekleri biri vasıtasile ve onun namına kaydettirerek birliğe teslim edebilirler.

İdare meclisi kararla cüzî miktarda afyon yetiştirenlerin mahsulleri birlik hesabına mahallerinde satın alınabilir. Meclis, bu miktarın azamî haddini her sene mahsulün idrakinden iki ay evvel tayin ve ilân eder.

MADDE 12 — Türkiye afyon yetiştiriciler satış birliği idare enstitüsü aşağıda yazılı işleri yapabilir:

1 - Azasının kendisine teslim ettiği afyonları ticarî muamelâtını ve satış işlerini yapmak ve faydalı göreceği her türlü taahhütlere girmek,

2 - Birliği mehakim ve devairde her sıfatla temsil etmek veya ettirmek,

3 - Azasına teslim ettikleri afyon mukabilinde avans vermek ve ikrazatta bulunmak,

4 - Kendisine teslim olunacak afyonları işliyerek yeniden tasnife tâbi tutmak,

5 - Muayyen bir alâmeti farika, patent, imtiyaz, ruhsat, ihtira beratı ve sair müsaadat talebinde bulunmak, bunları iştirâ ve sair suretlerle elde etmek ve ahare devredebilmek,

6 - Birlik için lüzumlu olan gayrimenkullere malik olabilmek,

7 - Birlik teşekkülünün maksadına uygun ve istifadeli olan işlerde diğer şahıslarla ortaklık yapmak ve itilâf ve mukaveleler aktetmek,

8 - Kitap, broşür, gazete gibi vasıtalar ve diğer suretlerle reklâm ve propaganda yapmak,

9 - Münasip şekillerde istikraz yapmak,

10 — Birliğin kendi muamelâtından doğan vadeli senetleri, poliçeleri, konşimentoları, antrepo, depo, ambar makbuzlarını, varanları ve sair cirosu kabil olan ve olmıyan senetleri ihzar, kabul ve ciro veya iskonto etmek,

11 - Yaptığı istikrazlarda azasının kendi nezdinde bulunan afyonlarını karşılık göstermek suretile birliğin taahhütlerinin ifasını temin etmek,

tirosu kabil olan ve olmıyan senetleri ihzar, kabul veyahut iskonto etmek,

M - Yaptığı istikrazlarda azasının kendi nezdinde bulunan emvalini karşılık göstermek suretile kooperatifin taahhüdatının ifasını temin etmek,

N - Hâsılı gayesine varmak için zarurî görülen her türlü muamelâtı icra etmek.

MADDE 13 — Kooperatif azası tarafından teslim olunan afyonlar aza tarafından harice teminat gösterilmiş veya azanın alacaklısı tarafından haczedilmiş olsa bile yine kooperatif tarafından satılır ve üçüncü şahısların teminat ve hacizden mütevellit hukuku kendiliğinden bedel üzerinde teccüs eder.

MADDE 14 — Kooperatifte mevcut afyonlar kooperatiften alacağı olanlara karşı teminat olarak gösterilmemiş ise bunların satışından hâsıl olan paralar kooperatifin alacakları tarafından alınamaz.

MADDE 15 — Kooperatif, azanın kanunî yollara müracaat hakkı mahfuz kalmak şartile kendisine borçlu olan bir azanın satış bedelinden olan istihkakını dava ikamesine ve hüküm istihsaline muhtaç olmaksızın alacağına mahsup edebilir.

MADDE 16 — Miktar ve nisbeti kooperatif idare meclisi tarafından tayin ve Hükümetçe tasdik edilecek olan umum idare masraflarile sigorta, depo, nakliye ücretleri ve komisyon gibi satış muamelesinin ifa ve ikmaline müteallik masraflar satış bedelinden tenzil edildikten sonra geri kalan kısım, teslimat nisbetinde kooperatif âzasına tevzi olunur.

MADDE 17 — Geçen maddedeki masrafları karşılamak ve kooperatif azasına teslim ettikleri afyonlara mukabil avans vermek üzere Ziraat bankası tarafından kooperatif emrine kâfi miktarda kredi açılır.

Bu kredinin miktarı Ziraat bankası mümessilinin iştirakile her sene mahsulün idrakinden evvel idare meclisi tarafından tayin olunur.

MADDE 18 — Bu kanun hükümlerine muhalif olarak afyon alıp satanlar bir aydan bir seneye kadar hapis ve 1 000 liradan 10 000 liraya kadar para cezasile tecziye edilir.

retile kooperatifin taahhüdatının ifasını temin etmek,

N) Gayesine varmak için zarurî görülen her türlü muamelât icra etmek,

MADDE 13 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16 — Miktar ve nisbeti kooperatif idare meclisi tarafından tayin ve İktisat vekâletince tasdik edilecek olan umum idare masraflarile sigorta, depo, nakliye ücretleri ve komisyon gibi satış muamelesinin ifa ve ikmaline müteallik masraflar satış bedelinden tenzil edildikten sonra geri kalan kısım, teslimat nisbetinde kooperatif azasına tevzi olunur.

MADDE 17 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18 — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

12 — Gayesine varmak için zarurî görülen her türlü muameleleri icra etmek.

MADDE 13 — Birlik azası tarafından teslim olunan afyonlar aza tarafından harice teminat gösterilmiş veya azanın alacaklısı tarafından haczedilmiş olsa bile yine birlik tarafından satılır ve üçüncü şahısların teminat veya hacizden doğan hakları kendiliğinden bedel üzerinde teessüs eder.

MADDE 14 — Birlikte mevcut afyonlar birlikten alacağı olanlara karşı teminat olarak gösterilmemişse bunların satışından hâsıl olan paralar birliğin alacaklıları tarafından almamaz.

MADDE 15 — Birlik, kanunî yollara müracaat hakkı mahfuz kalmak şartile kendisine borçlu olan bir azanın satış bedelinden olan istihkakını dava açmıya ve icra takibinde bulunmıya hacet olmaksızın alacağına mahsup edebilir.

MADDE 16 — Miktar ve nisbeti birlik idare meclisi tarafından tayin ve İktisat vekâletince tasdik edilecek olan umum idare masraflarile sigorta depo, nakliye ücretleri ve komisyon gibi satış muamelesinin ifa ve ikmaline müteallik masraflar satış tutarından tenzil edildikten sonra geri kalanı teslimat nisbetinde birlik azasına dağıtılır.

MADDE 17 — Geçen maddedeki maksatları karşılamak ve birlik azasına teslim ettikleri afyonlara mukabil avans vermek üzere Ziraat bankası tarafından birlik emrine kâfi miktarda kredi açılır.

Bu kredinin miktarı Ziraat bankası mümessilinin iştirakile her sene mahsulün idrakinden evvel idare meclisi tarafından tayin olunur.

MADDE 18 — 11 inci madde mucibince yetiştirdikleri afyonları birliğe teslim etmeyenler bir aya kadar hafif hapis veya iki yüz liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılırlar.

Bu kanunun hükümlerine muhalif olarak afyon alanlar ve satanlar sulh mahkemelerince bir haftadan altı aya kadar hapis ve yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.

Muvakkat maddeler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Afyon tacirleri bu kanunun meriyet mevkiine girdiği tarihten itibaren bir ay içinde mevcut afyonlarının evsafını, miktarını, nerede bulduklarını bir beyanname ile kooperatife bildirmeğe mecburdurlar.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — Birinci muvakkat maddede yazılı beyannameyi vermiyen veya verdikleri beyannamenin hakikate uygun bulunmadığı sabit olanlardan gizledikleri afyonun her kilosu için yedi lira para cezası alınır.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Afyon tacirleri ellerinde bulunan afyonları bu kanunun meriyetinden itibaren iki ay içinde ihraç etmeğe mecburdurlar. İhracatın beyannelere muvafakati kooperatif idare meclisi tarafından tasdik edilmek lâzımdır.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Kanunî müddet içinde ihraç edilmeyen afyonlar sahipleri tarafından afyon yetiştiriciler kooperatifine teslim edilir.

BESİNCİ MUVAKKAT MADDE — Kooperatif bu afyonların bedelini satış yaptıkça satış bedelinden masarifine mukabil % 10 komusyon tevkif ederek sahiplerine öder.

ALTINCI MUVAKKAT MADDE — İhzarî devreye ait masraflar için Ziraat bankasına kâfi miktarda avans verilir. İşbu avans 16 nci maddede mucibince kooperatif tarafından tesviye olunur.

MADDE 19 — Bu kanunun tesis ettiği inhisar 1933 senesi mahsulüne şamil olmak üzere 1 mayıs 1933 tarihinden itibaren meridir.

Ancak kooperatifin teşkilât ve nizamnamesinin yapılması ve diğer müteferri ihzarî muamelâta kanunun neşri tarihinden itibaren başlanır.

MADDE 20 — İşbu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Ziraat ve İktisat vekilleri memurdur.

19 - V - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Ş. Kaya</i>
Ha. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
<i>Dr. T. Rüştü</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>
İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>M. Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

Muvakkat maddeler

BİRİNCİ MUVAKKAT MADDE — Afyon tacirleri 1 mayıs 1933 tarihinden itibaren dört ay içinde mevcut afyonlarının evsafını, miktarını, nerede bulduklarını bir beyanname ile kooperatife bildirmeğe mecburdurlar.

İKİNCİ MUVAKKAT MADDE — 1 inci muvakkat maddede yazılı beyannameyi vermiyen veya verdikleri beyannamenin hakikate uygun bulunmadığı sabit olanlardan gizledikleri afyonun her kilosu için 25 lira para cezası alınır.

ÜÇÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Afyon tacirleri ellerinde bulunan afyonları 1 nisan 1933 tarihine kadar ihraç etmeğe mecburdurlar. İhracatın beyannelere muvafakati kooperatif idare meclisi tarafından tasdik edilmek lâzımdır.

DÖRDÜNCÜ MUVAKKAT MADDE — Kanunî müddet içinde ihraç edilmeyen afyonlar sahipleri tarafından Afyon yetiştiriciler kooperatifine teslim edilir.

BESİNCİ MUVAKKAT MADDE — Kooperatif bu afyonların bedelini satış yaptıkça satış bedelinden masarifi çıkarıldıktan sonra % 2 komusyon tevkif ederek sahiplerine öder.

Tüccar tarafından kooperatife teslim edilecek afyonlar kooperatifin malûmatile sahipleri tarafından bankalara terhin edilebilir.

ALTINCI MUVAKKAT MADDE — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20 — Hükûmetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19 — Bu kanunun tatbikına ait nizamname İktisat vekâletince tanzim ve İcra Vekilleri Heyeti tarafından tasdik olunur.

MUVAKKAT MADDE —

1 - Afyon tacirleri 1 mayıs 1933 tarihinden itibaren dört ay içinde mevcut afyonların evsafını, miktarını ve nerede bulduklarını bir beyanname ile birliğe bildirmeğe mecburdurlar.

2 - 1 numaralı fıkrada yazılı beyannameyi vermeyen veya verdikleri beyannamenin hakikata uygun bulunmadığı sabit olanlardan gizledikleri afyonun her kilosu için sulh mahkemelerince yirmi beş lira para cezası alınmasına hükmolunur.

3 - Afyon tacirleri ellerinde bulunan afyonları 1 nisan 1933 tarihine kadar ihraç etmeğe mecburdurlar. İhracatın beyannameye uygun olduğu birlik idare meclisi tarafından tasdik edilmek lâzımdır.

4 - Kanunî müddetler içinde ihraç edilmeyen afyonlar, sahipleri tarafından birliğe teslim edilir. Birlik bu afyonların bedelini satış yaptıkça satış tutarından masrafı çıkarıldıktan sonra % 2 komisyon alıkoyarak üstarafını sahiplerine öder.

5 - Tüccar tarafından birliğe teslim edilecek afyonlar birliğin malûmatile sahiplerince bankalara rehnedilebilir.

6 - İhzarî devreye ait masraflar için Ziraat bankasınca kâfi miktarda avans verilir. Bu avans 16 ncı madde mucibince birlik tarafından ödenir.

MADDE 20 — Bu kanunun tesis ettiği inhisar 1933 senesi mahsulüne şamil olmak üzere 1 mayıs 1933 tarihinden itibaren meridir.

Ancak birliğin teşkilât ve nizamnamesinin yapılması ve diğer müteferri ihzarî muameleler kanunun neşri tarihinden itibaren başlar.

MADDE 21 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, İktisat ve Ziraat vekilleri memurdur.